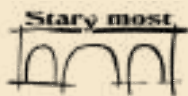


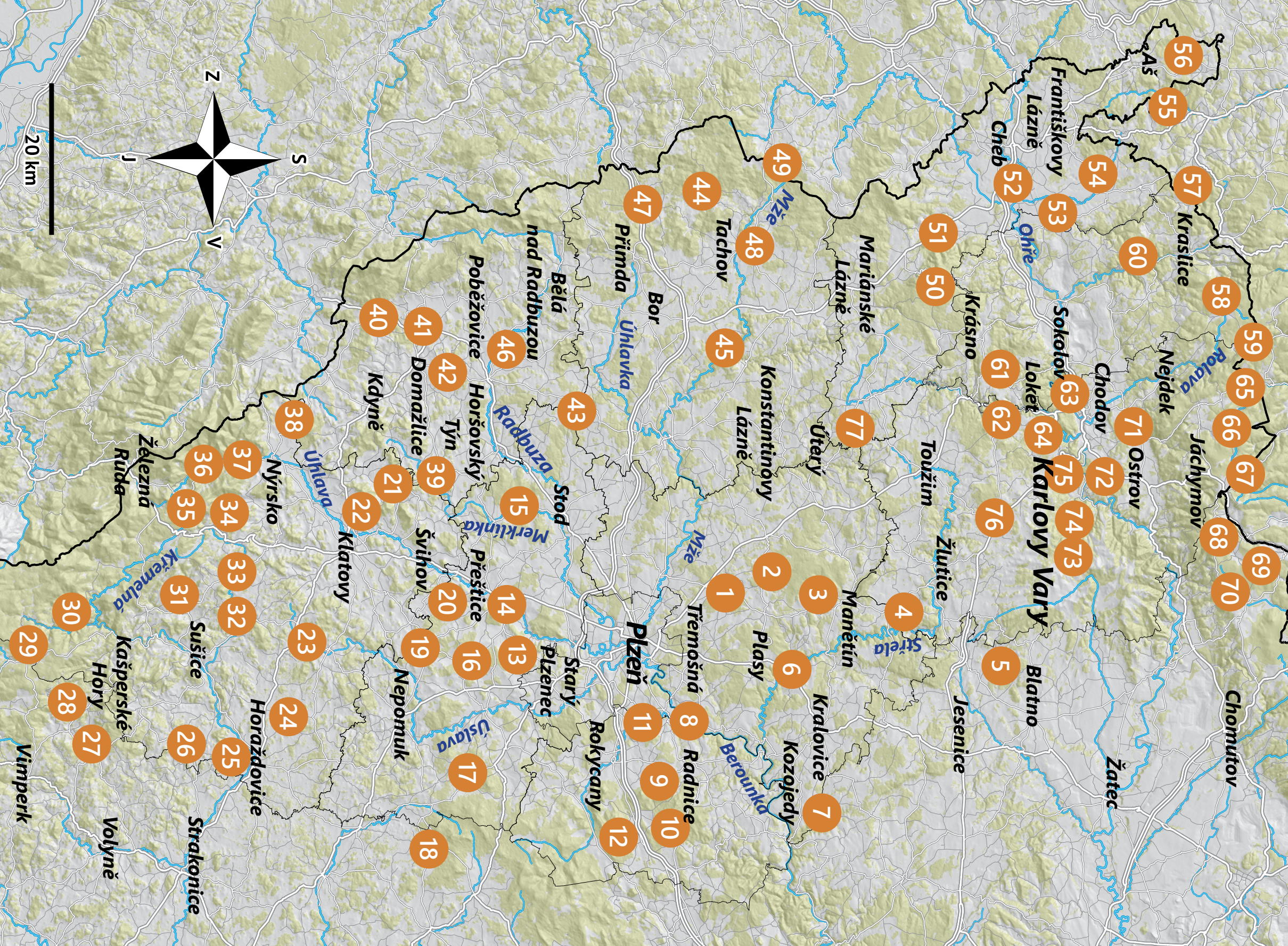
ZÁPADNÍ ČECHY SKRYTÁ MÍSTA

77 romantických, dobrodružných
a tajemných míst

Texty
Petr Mazný

Fotografie
Marie Šlehoferová







Okres Plzeň-sever, Tis u Blatna



Smutná Lidčina skála

⑤

Smutný příběh se vypráví o Lidčině skále, kterou najdete v přírodním parku Horní Střela v Tisu u Blatna. Ve zdejších lesích je žulové skalní město se skupinami skal i osamocenými balvany. Jeden útvar, zvaný Lidčina skála, nese portrét dívky Lidky a vyrytý nápis. Na tomto místě prý zemřelo mladé děvče, když omylem dostalo zprávu o smrti milého na vojně. Zahynul prý na vojenském cvičení. Lidka si tady vzala život a už se bohužel nedozvěděla, že její chlapec žije a došlo jen k záměně jmen... Z Tisu u Blatna sem míří červená turistická značka a cesta je dlouhá 2,2 kilometru.

Kolem Lidčiny skály vede trasa naučné stezky Sklárna z roku 2007, která dostala jméno podle nedaleké sklárny, kterou tady založil hrabě Lažanský po roce 1825. Vyráběla ploché a tabulové sklo a stávala v místech dnešní školy v přírodě. Je zajímavé, že právě tady začala historie významných sklářských rodů Rücklů a Kavalírů. V roce 1868 huť vyhořela, ale byla postavena znovu. Dnes jsou jedinými památkami na tehdejší dobu zdejší mohutné kaštiny, které pamatují čilý sklářský provoz. Naučná stezka měří 7,7 kilometru a jedna z krátkých odboček vede od lesního rybníka Petrák k Mravenčí stezce lesních mravenců Formica. Pohled na velká homolovitá mraveniště stojí za to.



Hradiště Kapucín

Výchozí místo: Tis u Blatna nebo můžete vyrazit od zříceniny zámku Nový Dvůr po žluté turistické cestě. K bývalé sklárně je to 3,1 km.



Mraveniště na Mravenčí stezce



Pozoruhodnosti v okolí: Deset kilometrů od Lidčiny skály se vypíná u Lipence skalní jehla zvaná Kapucín. Na její plošině jsou k vidění pozůstatky středověkého hradu. Moc se o něm neví, snad se jednalo o strážní hrádek nad údolím, kterým vedla stará zemská stezka.



Okres Rokycany, Nadryby



Spálený mlýn na břehu Berounky

11

V roce 1932 se začalo jednomu z historických mlýnů u Berounky říkat jinak než dříve. A nebylo to díky změně majitele. Stala se nešťastná událost – mlýn vyhořel a rázem dostal jméno Spálený místo Telínský. Už v roce 1573 tady hospodařila mlynářka Rozina a v letech 1848–1852 jej František A. Svátek přestavěl do podoby, ve které se dochoval až do požáru. Jako památka na tuhle epizodu zůstaly v písčkovcovém ostění u vstupu iniciály F. A. S. Mlýn leží pod vilovou oblastí zvanou Richardov, která jméno dostala podle syna F. A. Richarda Svátka, pokladníka Městské spořitelny v Plzni, který byl majitelem jedné z vil. V březnu 1918 si pronajal mlýn i s hospodářstvím na šest let Jan Votruba. V té době mlýn fungoval ve dne v noci kromě nedělí. Pro sedláky z Nadryb a dalších vesnic na druhém břehu Berounky byl u mlýna postaven trámový přívaz. Když roku 1924 Janu Votrubovi skončil nájem, odešel do Valentovského mlýna v Nadrybech a Telínský mlýn koupil sedlák Zíka ze Smědčic. Po jeho smrti mlýn koupili Plzeňané Helena Hotková (zubařka) a Dobroslav Bleil (klempíř). V roce 1932 mlýn vyhořel a proslýchalo se, že to byl zřejmě pokus o pojišťovací podvod. Když pak nevyšel plán na přeměnu spáleniště na vodní elektrárnu, zůstaly na břehu stát jen ruiny. V roce 1944 se ještě protrhl jez a také zůstal neopravený. Po roce 1989 se majitelem lokality stala organizace Pionýr a pořádají se tady letní tábory. Z bývalého mlýna je dnes už jen ruina u Berounky, lákající romantiky a fotografie.



Muzeum hornictví v Břasích

Výchozí místo: Ke zbytkům mlýna se dostanete ze Smědčic po červené turistické trase (2,3 km).



Pohled na kostel sv. Vavřince v Břasích



Pozoruhodnosti v okolí: V nedalekém Stupně jsou dokonce dvě muzea – železniční a hornictví. Zajímavý je také místní pseudorománský kostel z let 1882–1884, který nahradil starší stavbu, jež v roce 1854 vyhořela. Kousek od Berounky najdete nedaleko Sedlečka na potoce Lužnice kaskádu malých vodopádů. Jednotlivé stupně mají různou výšku, nejvyšší měří pět metrů.

Kamýcká skála

Okres Klatovy, Švihov



Kde pan lesní včas uskočil

20

Když zde někdy na konci 19. století jen tak tak uskočil lesní Antonín Solpera před padajícím kamenem z Kamýcké skály, zhluboka si oddechl. A nejen to, jako poděkování vyšší moci za záchranu svého života tady nechal vztyčit dřevěný kříž. Dnes je tento buližníkový skalní suk, součást Kamýcké skály nedaleko Švihova, cílem turistických výletů. Na vrchol už vedou kovové schody, které nahradily původní dřevěné. Kamýcká skála leží na trase naučné stezky Švihov a okolí, na kterou můžete vyjít ze švihovského náměstí.

Skálu tvoří mimořádně tvrdá křemenná hornina buližník. Hřebeny z buližníku se táhnou na velké vzdálenosti – ten od Klatov až k Praze. Ten, který se vyskytuje na Klatovsku, má tmavé, šedé až černé, barvy. Stavitelé dříve místní buližník využívali právě pro jeho odolnost – v tomto kraji třeba při výstavbě vodního hradu ve Švihově nebo při dláždění nádvoří zámku Červené Poříčí. Ovšem získat ho byla pořádná dřina. Zajímavostí je, že se buližník používá také jako prubířský kámen, tedy zkušební kámen pro zlato.

Při výlet na Kamýckou skálu si můžete prohlédnout malebnou vesničku Kamýk, kde je skupina tří památných lip, které rostou na místě původního panského dvora. Vesnice je poprvé v písemných pramenech zmiňována již roku 1359.

Výchozí místo: Ze švihovského náměstí je to na Kamýckou skálu po trase naučné stezky Švihov a okolí 2,8 kilometru.



Zastavení na naučné stezce
k hradišti Tuhošť



Zřícenina hradu Kokšín



Pozoruhodnosti v okolí: Na trase naučné stezky Švihov a okolí jsou zbytky tzv. Kokšínské tvrze, která stávala mnohem dříve než samotný hrad Švihov, ke kterému byla jako součást obranných prvků přičleněna na konci 15. století. Sloužila jako předsunutá hláska a ovládala se odtud stavidla, aby bylo možné v případě nebezpečí zatopit louky v okolí hradu. Nedaleko Švihova se vypíná vrch Tuhošť, na kterém před 3 000 lety bývalo pravěké hradiště. Jeho stopy byly v terénu objeveny v roce 1824. Při průzkumu zde bylo nalezeno mnoho bronzových předmětů.



Okres Klatovy, Chudenín – Fleky



Jméno dala kůra stromů

38

Jen necelé dva kilometry od česko-bavorské hranice stávala vesnice Červené Dřevo. Vesnici založili Lamingenové v druhé polovině 17. století a v roce 1676 se začal stavět kostel Panny Marie Bolestné. Narodili se tady dva literáti – dramatik Wolfgang Baumroth a povídkář Sepp Skalický.

Za svůj neotřelý název vděčila možná zdejšími stromům s červenou kůrou, zřejmě modřínům. Ale pravděpodobnější je verze, že místní zbožný pastýř vydílal jeden z kmenů, dutinu natřel červenou barvou a umístil tam sošku Panny Marie. Prý to bylo u pramene, ze kterého vyvěrala léčivá voda. Nad tímto pramenem byla v roce 1834 postavena poutní kaple. V malé pohraniční osadě stávalo dvanáct domů. Její konec nastal po druhé světové válce, nejprve byly odděleny zátarasy zdejší opuštěné domy od kostela, fary, hřbitova a poutní kaple. Místo obsadili pohraničníci z útvaru Červené Dřevo. V květnu 1953 kostel vyhořel a o čtyři roky později byl zbořen. Z místních domů zbyl jen jeden, který byl využíván pro zemědělskou činnost. Po roce 1989 bylo místo pietně upraveno za vydatné pomoci vysídlených rodáků. Byly obnoveny základy kostela, v roce 1997 byl postaven dřevěný kříž a roku 2013 upraven hřbitov, kam se vrátily některé náhrobky.

Místo leží na trase naučné stezky Za tajemstvím krajiny pod Medvědí kaplí, která vede kolem vrchu Lišák. Vychází z Chudenína a také v něm končí a celá měří 13 kilometrů. Na její trase najdete také kapli svatého Bernarda (Medvědí kapli) z konce 18. století, ale také přírodní památku Svatý Bernard.

V příhraničním Jagerdorfu mají v kapli oltářní obraz z někdejšího poutního kostela v Červeném Dřevě, na němž je právě onen mytický červený strom.



Kaple sv. Bernarda (Medvědí kaple)



Vyhlídka z Vrchu Páně



Výchozí místo: Z rozcestníku Přední Fleky je to na místo, kde stávala osada Červené Dřevo, necelý kilometr.

Pozoruhodnosti v okolí: Pokud máte rádi vyhlídky do kraje, nabídne vám jich tato lokalita hned několik. Vachatova rozhledna, vysoká sedm metrů, byla postavena v roce 2012 v místě evropského rozvodí. V roce 2025 prošla rozhledna přestavbou. Můžete z ní vidět panorama přilehlé části Šumavy. Další vyhlídka je nedaleko odtud na Vrchu Páně.



Okres Cheb, Františkovy Lázně



Goethova sopka

52

Německý básník a přírodovědec Johann Wolfgang Goethe byl tady častokrát. Zapojil se do zástupu učenců, kteří zkoumali Komorní hůrku (504 m n. m.) mezi Chebem a Mariánskými Lázněmi a dohadovali se, zda má původ ve vyhořelých uhelných slojích, či je sopečného původu. Aby se spor mohl rozhodnout, nechal Kašpar hrabě Šternberk prý na Goethovo doporučení v letech 1834–1837 prorazit do Komorní hůrky průzkumné štolu o celkové délce 300 metrů. Ukázalo se, že se jedná opravdu o sopku, a to zřejmě nejmladší na území Českého masivu. Naposledy byla činná na začátku čtvrtohor, tedy před necelými třemi miliony let. Na vstupním žulovém portálu do už zavalených štol je dosud pamětní nápis: „DEN NATURFREUNDEN GEWIDMET von G. K. STERNBERG MDCCCXXXVII“ (Přátelům přírody věnoval hrabě Kašpar Šternberk – 1837). Vrch je torzem struskového kužele malého čedičového vulkánu. Od roku 1933 je okolní území chráněné a dnes je národní přírodní památkou. Necelých 15 kilometrů jihovýchodně odtud je další čtvrtohorní sopka Chebska – Železná hůrka –, která v některých pramenech též aspiruje na titul nejmladší sopky.

Jako připomínka několika návštěv slavného německého básníka slouží čedičová skalka nad štolou, do které někdo vytesal reliéf Johanna Wolfganga Goetheho a nápis „Goethe dem Erforscher des Kammerbühls – 1808, 1820, 1822“ (Goethovi, zkoumateli Komorní hůrky v letech 1808, 1820, 1822). V Komorní hůrce je také Goethova štola, která je několikrát do roka otevřena veřejnosti.

Každé tak trochu tajemné místo přitahuje vyprávěče pohádek a legend a Komorní hůrka samozřejmě není výjimkou. Prý jednou vyslal nějaký král trpaslíků ze severních krajů do těchto končin své tři syny, aby si tady našli nová místa k životu. Jeden se usadil v Karlových Varech, druhý u Mariánských Lázní a ten třetí na Komorní Hůrce. V Komorní Hůrce je prý také místo zvané Trpasličí jeskyně, které obývají malí černí mužičci.

Výchozí místo: Z centra Františkových Lázní vede na Komorní hůrku červená turistická značka a vzdálenost činí 2,7 km.



Hrad Seeberg



Lesopark Amerika



Pozoruhodnosti v okolí: Přibližně pět kilometrů od Františkových Lázní stojí hrad Seeberg, nazývaný také Ostroh. Dochoval se románský a gotický palác a také renesanční křídlo s krásnou arkádovou chodbou. Seeberg patří mezi nejstarší hrady na Chebsku, neboť byl postaven během německé kolonizace Chebska na konci 12. století. Jen kousek od centra Františkových Lázní se rozkládá kolem stejnojmenného rybníka lesopark Amerika. Uprostřed rybníka je ostrůvek sloužící jako hnízdiště a zastávka pro mnoho druhů ptáků – třeba racka chechtavého, lysku černou, čírku obecnou či motáka pochopa.



Okres Chomutov, Měděnec



Památka na dobu měděnou

70

Jak název napovídá, historii tohoto krásného místa nedaleko česko-německých hranic výrazně ovlivnila těžba drahých kovů, hlavně mědi. Ves Měděnec leží na úpatí vrchu Mědník (910 metrů), kde se první štoly razily zřejmě už v 10. století. Doložené zprávy o těžbě pocházejí z roku 1449. Těžily se tady hlavně stříbrnosné měděné rudy. Velmi bohatý Měděnec utrpěl obrovské škody za třicetileté války, když byl roku 1640 vypálen a jeho význam velmi upadl. Jen pomalu se zvedal z bídy. V polovině 18. století ale přestaly zdejší doly vynášet a těžba byla postupně ukončována. A přišla další rána – v roce 1856 zasáhl město velký požár, při kterém bylo zničeno 19 domů, kostel i radnice. Až v roce 1967 byla v Měděnci obnovena těžba magnetitu, která trvala do roku 1992. Jeho dominantou je barokní kostel Narození Panny Marie.

Na vrchu Mědník stojí rotundová kaple Neposkvrněného početí Panny Marie z roku 1647. Byla postavena majitelem panství jako poděkování za výnosy zdejších dolů. Měla několikrát namále, ale nakonec se jí podařilo zachránit. Pokud se vám bude zdát při pohledu od silnice povědomá, tak to bude zřejmě tím, že tohle místo bylo použito do úvodní znělky seriálu 30 případů majora Zemana. Herec Vladimír Brabec tady kráčí po silnici do přiděleného místa služby. Od kaple je nádherný výhled do okolí. Měděnec společně s vrchem Mědník jsou součástí česko-německého zápisu hornické kulturní krajiny Erzgebirge/Krušnohoří na seznam světového dědictví UNESCO.

Nedaleko Měděnce je štola Marie Pomocné, která byla využívána od 17. století. Těžila se zde do roku 2018 hlavně měď. Od roku 2018 je štola otevřena veřejnosti. Atraktivním místem prohlídky je nasvícené jezírko vzniklé ze zaplavené komory.



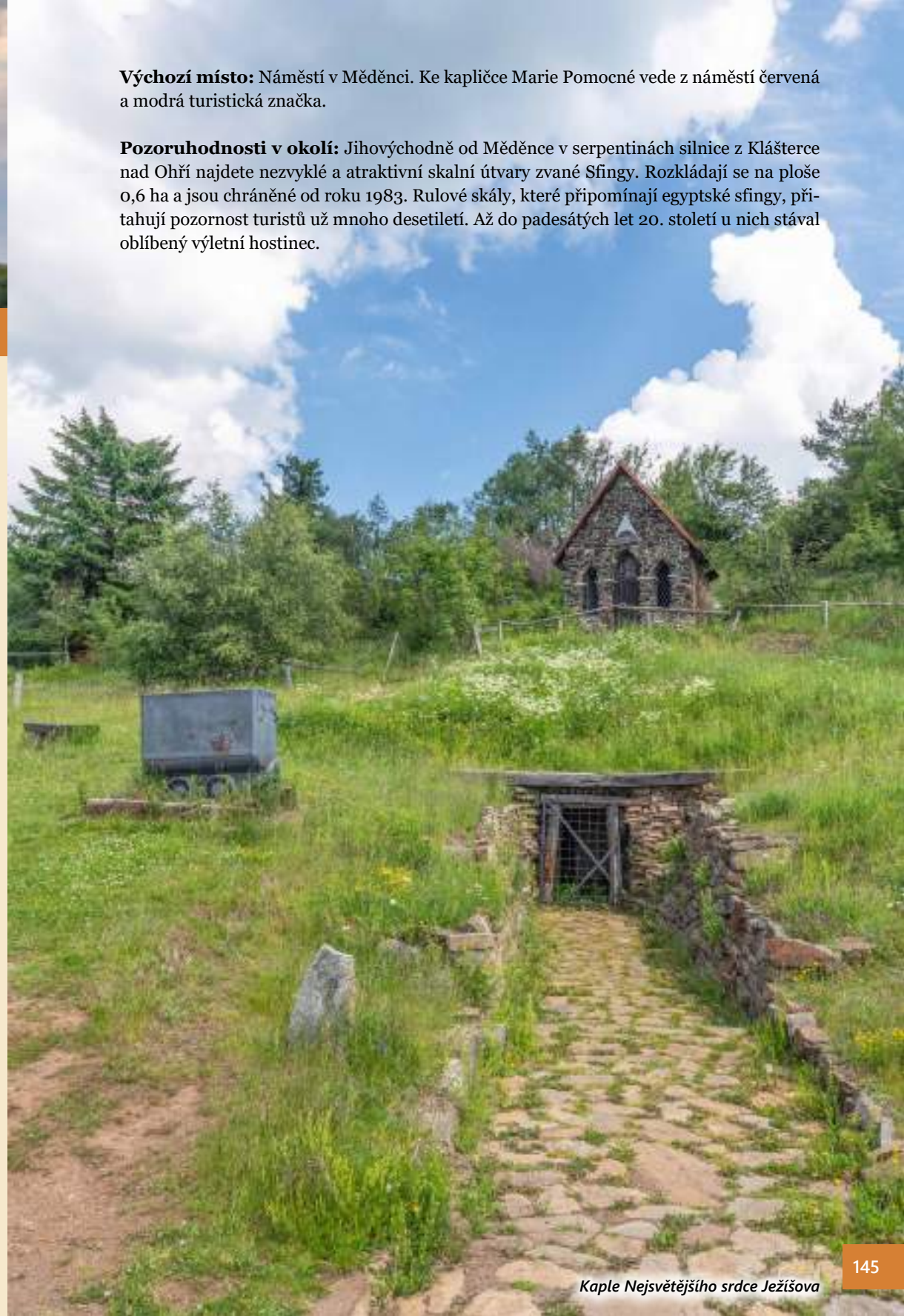
Horská krajina v Měděnci



Skální útvar Sfinga

Výchozí místo: Náměstí v Měděnci. Ke kapliče Marie Pomocné vede z náměstí červená a modrá turistická značka.

Pozoruhodnosti v okolí: Jihovýchodně od Měděnce v serpentínách silnice z Klášterce nad Ohří najdete nezvyklé a atraktivní skalní útvary zvané Sfingy. Rozkládají se na ploše 0,6 ha a jsou chráněné od roku 1983. Rulové skály, které připomínají egyptské sfingy, přitahují pozornost turistů už mnoho desetiletí. Až do padesátých let 20. století u nich stával oblíbený výletní hostinec.



Okres Karlovy Vary, Kyselka

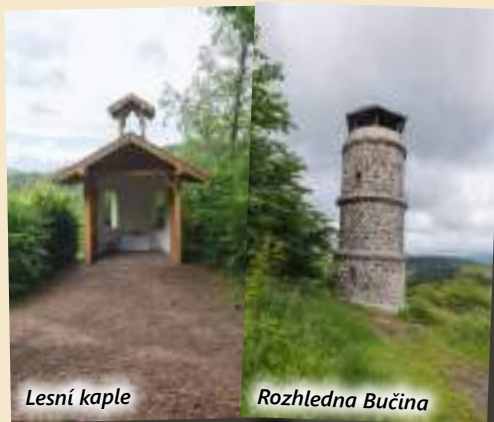


Skalky skřítků v Kyselce

74

Nevšedním místem je chráněný přírodní útvar tři kilometry jihozápadně od Kyselky u Karlových Varů. V národní přírodní památce s půvabným názvem Skalky skřítků najdete ve skalách asi šedesát válcových dutin o průměru několika centimetrů až po 1,5 metru. Jejich tvar a velikost sváděly k nejružnějším pojmenováním – třeba doupata či díry trpaslíků. Tato přírodní rezervace je u nás jedinou lokalitou svého druhu a je chráněna od roku 1979. O příčinách vzniku záhadných dutin se dlouho přeli odborníci a v současné době převládá názor, že vznikly buď zvětráním vyvrácených kmenů stromů ve vulkanických sedimentech, nebo erupcí plynů v tuhnoucí lávě. Tajemné útvary nemohly uniknout lidové fantazii, a tak se ve zdejší krajině vyprávělo, že tady žili hodní skřítky, kteří v Doupovských horách střežili bohaté poklady. Dobře vycházeli s místními a často jim jako neviditelní pomocníci ulehčovali těžkou práci. Hospodáři jim za to nechávali u cest trochu jídla. Časem však začali být místní lakotní a skřítkům přestali za jejich pomoc platit kusem chleba. A ještě ke všemu nechali často a hlasitě vyzvánět zvon kostela ve Svatoboru, čímž rušili odvěký klid zdejších lesů. A tak se skřítkové rozhodli svůj domov opustit – král skřítků přišel za převozníkem přes Ohří v Dubině a požádal ho, aby všechny jeho poddané převezl na druhý břeh. Celý den pak převážel převozník skřítky, aniž by jediného spatřil. Netušil, kolik vlastně neviditelných pasažérů dostal na druhý břeh. Až k večeru řekl král, že práce převozníka je u konce, a dal mu odměnu ve zlatě. Pak se ho ještě zeptal, zda chce být tím posledním, kdo ve zdejší kraji skřítky uvidí. Převozník byl zvědavý a souhlasil. Král pak vykřikl: „Čepice dolů!“ Skřítky jej poslechli a v té chvíli byli viditelnými. Muž s úžasem pozoroval na louce tisíce malých mužíků. Ti mu zamávali a vydali se na svoji cestu směrem do Krušných hor – i s velkým pokladem.

Výchozí místo: Z obce Dubina je to po červené a žluté turistické značce k rezervaci 2,2 kilometru a stoupání činí 188 metrů. Pokud se vydáte na cestu z Kyselky, čeká vás trasa po žluté značce dlouhá 3,3 km s převýšením 215 metrů.



Lesní kaple

Rozhledna Bučina

Pozoruhodnosti v okolí: Na skalním ostrohu nad řekou Ohří nechal ve čtyřicátých letech 19. století postavit zakladatel zdejších lázní baron Wilhelm von Neuberg výletní kapli nazývanou Lesní kaple či Waldkapelle asi kilometr od Kyselky. Nechal také vybudovat zdejší první promenádu, altán nad hlavním pramenem a restauraci, aby se jeho lázeňští hosté tady cítili co nejlépe. Před rokem 1885 nechal kapli opravit nový majitel lázní Heinrich Mattoni. Po roce 1945 začala stavba chátrat a na začátku 21. století už byla v katastrofálním stavu. V roce 2008 byla naštěstí lázeňská památka opravena a zachráněna. Stojí na trase naučné stezky v okolí Kyselky. V Kyselce také najdete v Löschnerově pavilonu expozici muzea, které mapuje historii stáčení zdejších minerálních vod, která sahá až do roku 1873. Hlavní postavou expozice je samozřejmě Heinrich Mattoni, zakladatel slavné značky. Muzeum je umístěno v památkově chráněném objektu Löschnerova pavilonu, který byl postaven roku 1907 a sloužil ke stáčení minerálky. Budova inspirovaná švýcarskou alpskou architekturou byla pojmenována po lékaři Josefu Löschnerovi, příteli Heinricha Mattoniho. Pod vrcholem Bučiny v Doupovských horách stojí desetimetrová kamenná věž, kterou nechal v roce 1880 postavit Heinrich Mattoni. Sloužila jako cíl procházek lázeňských hostů a výhled do údolí řeky Ohře. Dnes je opravená a znovu slouží jako rozhledna.

Obsah

Úvod.....	3
Mapa.....	4

Okres Plzeň-sever 6

1. Santiniho barokní dvůr	6
2. Spankovu dala jméno šlechtična	8
3. Roubené poklady	10
4. Rabštejská břidlice	12
5. Smutná Lidčina skála.....	14
6. Hodinový stroj slouží dodnes.....	16
7. Kouzelná lidová architektura	18
8. Nynická kulatá náves	20

Okres Rokycany 22

9. Rozhledna Na Vrchách.....	22
10. Radnická křížová cesta	24
11. Spálený mlýn na břehu Berounky.....	26
12. Historické útočiště na Žďáru.....	28

Okres Plzeň-město..... 30

13. Kamenné moře u Radyně	30
---------------------------------	----

Okres Plzeň-jih 32

14. Za slavnou štenovickou žulou	32
15. Bijadelská nevšední památka.....	34
16. Filmová iluze středověku	36
17. Čertovská hlava	38
18. Mlýnářské vzpomínání.....	40
19. Alej kněžny Vilemíny	42

Okres Klatovy..... 44

20. Kde pan lesní včas uskočil.....	44
21. Příběh velké lásky starého podivína	46
22. Zaniklá beňovská tvrz	48
23. Zřícenina, která není zříceninou	50
24. Gloriet Václava Vojtěcha ze Šternberka	52
25. Muzeum mlýnářství.....	54
26. V kraji cirkusových muzikantů	56
27. Kde se modlili horníci	58
28. Ve zlatonosném revíru.....	60
29. Místo zimního neštěstí.....	62
30. Pec oklamaneho Vídeňáka.....	64
31. Kaple poustevníka s medvědem.....	66
32. Menhírová louka v Lešišově	68
33. Kde se těžilo zlato i stříbro.....	70
34. Velhartický skanzen	72
35. Vyhlídka z Hadiho vrchu	74
36. Popelčín křížek.....	76
37. Kde se pivo vařilo.....	78
38. Jméno dala kůra stromů	80

Okres Domažlice..... 82

39. Hrad obklopený starými tisy	82
40. Kde se těžila slída	84
41. Rybníkový park	86
42. U bývalých lázní.....	88
43. U Keltů z Jivjan.....	90
44. Židovský hřbitov v Mutěnině.....	92

Okres Tachov..... 94

45. Pod Vlčí horou	94
46. Kostel u hranice	96
47. Přírodní rezervace Podkovák	98
48. Kaple zlého barona.....	100
49. Zaniklý Pavlův Studenec.....	102

Okres Cheb..... 104

50. Přírodní rezervace Smradoch.....	104
51. Zřícenina královského hradu	106
52. Goethova sopka.....	108
53. Klenot lidové architektury	110
54. Zámek a hrad Starý Rybník	112
55. Zapomenutá papírna	114
56. Divocí koně u hranice	116

Okres Sokolov 118

57. Vysoký kámen u Kraslic.....	118
58. Rolavská vrchoviště	120
59. V cínovém kraji	122
60. Struzková kaple	124
61. Socialistický skanzen	126
62. U kostelního hradu	128
63. Loketské smírčí kříže.....	130

Okres Karlovy Vary 132

64. Podél řeky Ohře.....	132
65. Třináctikilometrový příkop	134
66. Nejslavnější cínový důl.....	136
67. Císařská alej u Jáchymova.....	138

Okres Chomutov..... 140

68. Králův mlýn	140
69. Téměř kompletní vápenka	142
70. Památka na dobu měděnou.....	144

Okres Karlovy Vary 146

71. Barokní perla v Ostrově	146
72. Kde se scházeli lovci.....	148
73. Kostel slavného architekta.....	150
74. Skalky skřítků v Kyselce	152
75. Kde spadl rytíř ze skály	154
76. Místo s bohatou minulostí.....	156
77. Premonstrátské panství	158